Юрій Вухналь

Одружіння Гаврила Ратиці

ДВУ

ЮРІЙ ВУХНАЛЬ

ОДРУЖІННЯ ГАВРИЛА РАТИЦІ

ГУМОРЕСКИ

ВИДАННЯ ДРУГЕ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

ХАРКІВ 1930 КИЇВ

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літопису Українського Друку“, „Картковому репертуарі“ та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

Обкладинка худож. В. А. Світличного.

Укрголовліт № 1659/к. (1022) 13/III 1930.

Зам. № 1972 Тираж 10.000.

ОДРУЖІННЯ ГАВРИЛА РАТИЦІ

Кудлатий, увесь у реп'яхах пес Лапко вибіг за ворота, глянув весело на місяць, гавкнув і хотів був забігти провідати сусідського Рябка, та враз зупинився, нашорошив вуха й став прислухатися.

Недалеко, біля сусідського двору, стояв його молодий господар Гаврило Ратиця й розмовляв із Мелашкою — сусідовою дочкою.

— Так ти слухай, Мелашко, кажи, чи підеш за мене? Якщо ні, то я Гапку піду сватати.

Очі Лапкові потьмарилися, хвіст, що весело стирчав догори, похилився знесилено додолу, він тяжко, тяжко зідхнув і пішов на тік до свого кубла.

Укладаючись спати, довго ворочався й зідхав.

— Чого, старий, зідхаєш? — запитала сучка Розька.

— І ти зідхнеш, — одказав Лапко, — хазяїн молодий он женитися збирається — днів зо два доведеться по чужих дворах блукати, поки весілля одгуляють. Це ж бояріином обов'язково Сашка Вирвизуба запросять, а ти знаєш, який він, як нап'ється — або цеберку драну до хвоста причепить, або з ріпицею зовсім висмикне.

— Та він може, — зідхнула й собі Розька, — он торік, у Гаврилів кума Сірка на весіллі впіймав і самогоном напоїв. Вибігла кума Рябка, а вона саме цуце-

нят привела, гульк, — крутиться Сірко по дворі, гавкає, — побачив її та до неї: «А, така пересяка — наплодила кубло ціле на мою голову, що й повернутись ніде, що я на морозі через вас мушу гибіти — туди вашу перетуди, геть з кубла!» — та до цуценят та й давай їх колошкати — насилу відтягли його.

На ранок усе населення двору Гаврила Ратиці знало, що молодий господар женитися буде.

Горе, сум і розпач запанували серед худоби й птаства у дворі Ратиці.

Літній кінь Воронько, прочувши цю новину, сумно сам до себе промовив.

— Держись, товаришу Воронько, — катати сватів будеш, рисаком тобі бігати доведеться, — а хитнувши головою, додав: — а який там із мене рисак, коли на сиру погоду ноги ломити почало, ехе-хе, що й казати — «старість не радість».

Корова Манька ніжно лизькала свого бузівка Білоголового й мукала:

— Продадуть тебе, синочку, — чує душа моя, що продадуть, бо хіба я не знаю отого весілля — розходу не оберешся, а звідки доходу візьмеш.

Білоголовий насамовито бутів:

— М-м-а-а-мочко-о-о ріднесенька-а-а, сирота-а-а я нещ-а-а-сний!

А в курнику серед курей, качок та гусей так зовсім переполох зчинився. Качки кахкали, гуси ґелґали, кури кудкудакали, чуючи близьку смерть.

Старий півень Петька, прощаючись увечорі на сідалі з курми, аж заплакав і, витираючи сльози, заповідав:

— Живіть, дітки, не сваріться, на чужі токи не зазирайте, двору свого пильнуйте.

А потім обняв свою курку, укохану Зозульку, та й промовив крізь сьози:

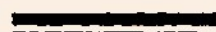
— Ех, життя наше немилеє, розставаться, старенька нам доведеться...

Молодше покоління й собі утирало сльози.

А в хаті кіт Васько, сидячи на комині, на п'яних сватів дивився й муркотав, утираючи лице лапкою:

— Нек-куль-тур-р-р-ність, понапиваються, будуть р-р-ригати, хату засквер-р-р-нять.

У неділю весілля справляли. Все птаство й худоба невеселі були, а Лапко з Розькою з двору пішли — од гріха подалі.

ЕХ!

— А знаєте, тату, що я оце думаю? — запитав Сашко батька, рушаючи додому від засіяної нивки.

— А хіба я в твоїй голові був, почім же я знаю, що ти думаєш? — відповів стомлено батько.

Сашко зідхнув і промовив з жалем:

— Я оце думаю, тату, що зерно ми з вами перевели, здря руками ниву засіяли.

— А ти б її ногами засіяв,—байдуже порадив батько.

Сашко підсунувся ближче, хитнув головою й знову промовив:

— Я оце, тату, мовчав, мовчав, а оце вже й мовчати не можу — душа болить, дивлячись на отаке хазяйнування. Я знаю, — посміхнувся Сашко, — як ви на мене дивитесь — мовляв, сопляк, ледар, барбос і таке інше, ходить там по всяких гуртках та язиком ляпає, як праником, а діла чортма з нього. Звичайно, ви помиляєтесь, та це й природно, бо людина ви, тату, стара, консервативна, тому я й не казав нічого до цього часу, щоб відносин наших не загострювати, мовчав, мовляв, що ж із вас далі буде.

Сашко знову тяжко зідхнув:

— І що ж я побачив? Надійшла весна, думаю, будете зерно очищати, коли ні, ви й словом не обмовились.

Ви знаєте, думав я, що землю краще обробите — ви не обробили, думав — сіялкою засієте, а ви руками засіяли. Тату, як тяжко було мені дивитись, як ото ви зерно кидали. Дивлюся, а серце кров'ю обливається, бо пропало зерно, пропала праця, хліб пропав, голодні будемо на ту зиму сидіти, бо й того не зберемо, що висіяли.

Батько глянув на Сашка, покрутив нетерпляче батогом і мугукнув, та так, що в Сашка й серце тьохнуло:

— Я тебе не зберу!

— Звичайно, не зберете, даю голову на одсіч, що не зберете, — запалився Сашко. — Бо куди ви зерно кинули? В землю суху, не оброблену. Впало те зернятко бідне, пити хоче, вогкости йому дай, а її немає, бо посуха, можливо, буде, та не тиждень, та немає й два — і зійде воно немічне, — факт, що половина вигорить.

— Я тебе вигорю! — знову озвався батько.

— Даю чесне комсомольське слово, що вигорить, — образився Сашко. — Не вірите, ось побачите! Та мало того, що вигорить, — зерно нікуди не годитиметься, бо ви його не очистили; з куколем посіяли, а ви знаєте, який ото кукіль, його тільки в землю кинь, тоді пропадай хлібець, — заб'є.

Сашко промовчав трохи й уже тихше казав далі:

— Отоді й наслідки побачите. Сумні, тату, наслідки будуть, хліба до різдва не хватить, корму худобі не вистачить, організм у неї послабне, а там хвороба, можливо, якась прикинеться, не витримає тую хворобу о р г а н і з м слабий худоб'ячий — дриґ-дриґ, при-

пустімо, корова ногами, і немає корови — немає молока. А там, гляди, і кінь дриґ-дриг — немає коня, нічим хазяйнувати — розорилось хазяйство. Та й нам не краще — ви, думаєте, хліб із куколем дуже пользовита штука, — зовсім ні, тату, я це все в гурткові проходив і знаю, попоїсте ви ото тиждень такий хлібець із куколем — нічого, попоїсте другий — теж, може, нічого, а далі щось у вас у животі колоти почне, а далі корчити стане вас, місця ви собі не знайдете — болі неймовірні, а потім здриґнете раз, два, в крайньому разі три, ікнете — й нема.

Батько одсунувся, глянув злякано на Сашка, потім:

— А, так ти, сучий сину, смерти моєї хочеш, так, значить, помирай батько!

Сашко аж руками сплеснув:

— Ну, хто ж каже: помирай! Ви ж думки моєї, тату, не перекручуйте, хіба я кажу, що обов'язково помрете, — можливо. Запевняти не можна, але... все може бути, ви не дивіться на це радісно, бо це таке діло — тріп-тріп — і немає вас.

— А, так, значить, мене немає? — підвівся батько.

— От ви знову, тату, хто ж каже, що немає? Можливо, що не буде!

— А, не буде?! Злазь із воза, падло! — Батіг батьків пройшовся по спині, і Сашко миттю опинився долі.

Через пів години батько в'їзджав на село, а позаду віддаля йшов Сашко, похнюпивши голову, і бубонів незадоволено:

— От і побалакай з таким — ти йому слово, а він тебе пужалном. Ех!

ОПОВІДАННЯ ЦАПА БОРОДАТОГО

Коли чутка про конкурс на кращого молодого господаря облетіла увесь двір, цап Бородатий, жуючи пучечок сіна, промовив:

— Була, братці, мені з цим конкурсом рахуба!

Між худобою цап Бородатий вславився, як добрий промовець і дотепний оповідач. На загальних зборах ніхто так не вмів будувати своєї доповіді, розсмішити присутніх сміховинкою або кинути з місця дотепну репліку, як він.

Все жіноцтво в дворі було закохане в нього, а до того ж він був нежонатий, бо в селі не було жадної порядної кози.

Зачувши про пригоду, худоба почала прохати його розповісти її.

Цап Бородатий було почав відмовлятися, а потім згодився і, оточений колом своїх товаришів, ліг зручніше на солому й почав своє оповідання:

— Трапилась ця історія з моїм колишнім господарем Яшею Трьохполкою; було це так, щоб вам і не збрехати, років два тому.

Цап Бородатий не даремно вславився добрим кра-

сномовцем, він так барвисто й захоплюючи розповідав пригоду, що за ввесь час його промови ніхто й слова не промовив, навіть кнур Кирпатий, що був надзвичайно товстий і мав п'ятнадцать пудів живої ваги й під час доповідів голосно хрюкав, за що одержував завжди сувору догану від голови зборів, тепер лежав, заплющивши очі, і лише час-од-часу легенько похрюкував.

Про овечок і говорити не доводиться, вони висолопили свої прозорі очі й боялися проґавити хоч одно слово любого цапа Бородатого. На зло своїм баранам вони були всі, як одна, закохані в Цапа.

— Господар мій був прекрасна людина, — мовив далі оповідач, — він мав не абиякий талан красномовця, навіть я, що чув чимало на своєму віку красномовців, ідучи з пасовиська мимо сельбуду, часто зупинявся й годинами слухав палкі промови Яші про шестипілля, про інтенсивні культури, про раціоналізацію сільського господарства й про шляхи соціялізму. Господарство Яші було не дуже велике — кінь Сухоребрий, корова Мелашка, вівця Бирка та я. Яша мав дванадцять нагрузок і тому не міг як слід узятись за своє господарство, і нам частенько доводилось бути ненапованими й голодними, але це не заваджало бути мені з Яшею добрими друзями. Яша був палкий фізкультурник, а з мене, як вам усім добре відомо, теж непоганий спортсмен, і ми часто з ним влаштовували змагання: ставши рачки серед двору, намагалися звалити один одного додолу. Між іншим, ні трішки не хвастаю, коли скажу, що я частенько з цих змагань виходив переможцем, бо мушу

зазначити, як не кріпка була голова в Яші, вона все ж таки було далеко слабіша за мою. За ці змагання нам від матері Яші доводилось зазнавати багато неприємностей: Яшу мати взивала «дурноголовим барбосом», «наказанієм господнім», а мені просто чухрала боки лозиною.

Цап Бородатий зробив невеличку павзочку, хлиснув води з відерця і знову мовив далі:

— І от, дорогі мої товариші, прокотилася в селі чутка, що десь якась там газета влаштовує конкурс молодих господарів.

Я помітив, як Яша чомусь засмутився й цілими днями ходив, похнюпивши голову. А потім засів за книжки й не виходив з хати: писав щось, зазираючи раз-у-раз у книжку.

Минуло чимало часу, про конкурс вже й забули; коли це одного чудового ранку я, вийшовши прогулятись за ворота, побачив, як до нашого двору чимчикують три постаті; одна постать була, як коліно, лиса і тримала в руках фотографічний апарат. Вони підійшли до воріт і запитали здивовану Яшину матір:

— Де тут можна побачити досвідне господарство Яші Трьохполки?

Дорогі товариші, я сам не з полохливих удався, але, зачувши отаке, я похолов од ляку.

Мати Яші, мабуть, не розчувши, в чому справа, забожилася, що досвіток вони ніколи не держали, а на господарство хай собі дивляться, скільки хочуть. Я стояв ні живий, ні мертвий, та й господареві моєму було, мабуть, не ліпше,—я лише побачив, як він злякано шугнув у лози.

— Ану, будь ласка, покажіть нам свої шльонські вівці, — звернулися люди до матері.

Здивована мати вигнала з кошари свою єдину вівцю Бирку. Троє незнайомих людей зблідли, коли побачили її! І ви зблідли б, коли б замість шльонських овець побачили засмоктану, всю у бубуришках вівцю Бирку, з якою навіть сусідські вівці знатися не хотіли і здіймали на сміх, коли вона з'являлася на вулиці. Я не знав, де мені з сорому подітися. А коли мати ще показала коня Сухореброго та корову Мелашку, троє людей скрикнули:

— Та невже це господарство Яші Трьохполки?! Та хіба це не про нього писано. Хіба це не він так господарює, хіба це не про нього вся округа балакає, вихваляє й пишається?

Я нічогісінько не розумів і розгублено дивився на незнайомих гостей, що обурено матлали газетою.

Мати Яші тремтіла злякано, як лист дерева восени, вона не знала, що сказати схвильованим незнайомим гостям, бо не розуміла, за що вони так обурилися.

Щоб вийти з такого неприємного становища, я підійшов сміливо до гостей, чемно вклонився й зазирнув у газету. В газеті посередині було вміщено портрет Яші. Я глянув ближче; боже мій, що я там побачив; у газеті було написано, що він, Яша, поставив своє господарство на культурні рейки, замість трипілля завів шестипілля, буцімто корови в нього всі симентальські, вівці шльонські, свині англійські. В статті було повно прикладів та цифрових даних; далі я вже не міг дивитися, бо я чесний цап і не міг

простити Яші такої брехні, такої ганебної вигадки. Я глянув востаннє на рідне подвір'я; серце моє переповнилося жалем. Мені було неймовірно боляче, що мій товариш, друг, якого я так поважав, з яким я проводив найкращі хвилини свого життя, поділяючи радість і горе, отак міг набрехати, отак міг осоромити себе й своє подвір'я. Це був не комсомольський вчинок.

Коли я покидав подвір'я, я довго дивився, прощаючись з рідною оселею, де я зріс, де я вперше світ побачив, — серце моє розривалося од болю. Я переміг себе — глянув востаннє й подумав:

— Ех, Яша, нечесний ти, не можу я жити в одному дворі з таким, як ти. Прощай, дорогий мій товаришу! — І я пішов геть із двору, пішов назавжди.

Цап Бородатий замовк. Всі були вражені і теж мовчали. Лише кнур Кирпатий повернувся на другий бік і промовив ображено:

— Да, бувають же на світі такі свині!

ГАРЯЧА НАТУРА

— Фу-ти! Будь воно неладне! Ог не втерплю! — збентежено вигукнув Микешка й пішов од гурту хлопців, що ганяли незтомно на вигоні м'яча.

Одійшовши далеченько, зупинився, напружено подався вперед й гукнув щосили:

— Ну, та куди ж ти б'єш, та хіба так б'ють?! Лівою бий, та бий лівою, дурню, лівою, йолопе! — Футболіст, почувши таку пораду, спокійно посварився на Микешку:

— Я тобі дам — розумний який!

Микешка хитнув знесилено головою й промовив до мене:

— От натура у мене гаряча, — побачу футбол, сам не свій роблюсь, усе забуваю, таке, хоч не дивися на нього.

— А чого ж ти — кажу — не граєш?

— Ех, браток, не приймають мене через отаку натуру мою, — не можу я грати.

— Так ти навчись, — порадив я.

Микешка посміхнувся:

— Я грати вмію, та не можу. Оце побачу футбол і хочеться мені грати одному за всіх — одним словом,

ґолкіпера й бека й центра, здається за всю команду сам би грав.

А коли побачу, що хтось м'яча не туди гонить — ну, сил моїх немає, не встою на одному місці, товариша найкращого образити й матюкнути можу. За це мене й з команди викинули.

Ми йшли вигоном, і Микешка розказав мені сумну цю історію.

— Поїхали ми в Гаврилівку грати з осередком тамошнім. Почали грати, народу назіходилось на вигін — протовпитись ніде.

Почали грати. Граємо... Я ґолкіпером стою на воротях, очей з м'яча не спускаю. Стою годину, дві, аж тоскно стало, — стояв, стояв та й не втерпів. Побачив, як оточили Васька — нашого центра, от - от м'яч з - під ніг вирвуть. Як закричу я:

— Васи, не піддавайся! лівою, Вася, пасуй, та пасуй же! — а далі не втерпів та бігом до нього. Не встиг я добігти, як м'яч біля моїх воріт опинився. Я бігом назад, біжу й гукаю: — Та куди ж ти б'єш! Підожди, чорт, — я ж ґолкіпер! — Поки добіг — вони гол загнали.

Почали гру знову. Довго грали, розпалилися наші хлопці, насідають. От - от гол їм заб'ють. — А в мене аж серце тьохкає, встояти на місці не можу — ногами розмахую. А наші хлопці вже до їхніх воріт м'яча пригнали.

— Братці, кричу, нажміть ще трішечки, ану ще, та бийте!

Прямо бийте! — не встояв, зірвався та до них бігом: — Ану, ще раз, ану, братці, ану, товаришочки!

Біжу, коли дивлюся-летить м'яч прямо до мене, я назад до воріт, та куди там — якась чортяка підскочила збоку та як садонула ногою футбола, так у воротях і опинився.

Люди на вигоні зо сміху лягають. Засоромлені поверталися ми додому. Хлопці насуплені, мовчазні. Запитаю я що,—мовчать. Скажу слово,—мовчать. Довго мовчали, а як уже до села дійшли, Павло, голова команди нашої, не вмовчав, підійшов до мене, за петельки взяв:

— Ти чого — каже — біля воріт не стояв?

А Мишко ззаду за комір та й собі:

— А мене дурним обізвав.

І почали штовхати, доштовхалися, що аж лице опухло, — на ранок глянув у дзеркало, а воно — як футбол надутий.

— Отака то історія, — хитнув головою Микешка,— от натура гаряча яка!

— Да, дійсно гаряча! — погодився я.

В цей час на вигоні серед хлопців знявся галас. Ми озирнулися.

Біля воріт ішла боротьба за м'яч. Микешка подався вперед, сплеснув руками, а далі зірвався з місця й подався до гурту, палко гукаючи:

— Та бий прямо, лівою бий, та бий, дурню! Та бий, а то вирвуть! Вась дорогий, бий лівою, та бий же, йолопе!

ГАЗ

Гаврик Муходав, голова стрілецького гуртка, робив доповідь про майбутню війну.

В невеликій кімнаті хутірської школи було повно люду, і всі слухачі були здивовані й стривожені нечуваними досягненнями науки й техніки.

Один лише дід Омелько, скептик і невіра, коли Гаврик розповідав про те, як пахне який газ, хитро жмурив своє одно око й недовірливо мимрив:

— А ти його нюхав?

Гаврик застережливим голосом навчав своїх слухачів, як треба поводитись під час газової атаки:

— Поперше, товариші,—спокій, ніякісінької паніки, хоч як жахно буде, — тоді тільки ми ворога переборемо!

— Да, товариші,— суворо промовив він,— жахно таки буде, це вам не стара війна, бах, бах, ура та й усе! Тут тобі газова атака! Ну, от, приміром, ідете ви, дядьку Фанас, кудинебудь, ідете — коли це газ, і нюхнули ви отого газу трішечки, а через хвилину брязь додолу! Тріп - тріп!.. і немає вас більше на світі.

Дядько Фанас вражено ахає:

— Скажи на милість?! Тріп-тріп і немає! Ох ти ж, заклята душа!

Гаврик зупиняється на хвилину й продовжує доповідь:

— Або от, приміром, пораєтесь ви, тітко Мотре, у дворі — припустімо, корову доїте або курчат годуєте, загалом — підвищуєте продукційність свого господарства, на рейки раціоналізації його ставите. І враз угорі — гу-у-у. Ви вгору гульк — аероплян. І тут же бабах! — і через хвилину горить ваша хата, горить хлів і саж, у дворі од газу й дихати не можна.

— Хай господь милує й хранить, — злякано христиться тітка Мотря. — Не доведи, цариці небесна!

А дядько Фанас, вражений ще дужче, цмокає й гукає, озираючи всіх:

— Скажи на милість — газу повно?! Ох ти ж, будь ти неладний!

— А от в Америці так не такі ще гази виробляють, — каже далі доповідач.

— А ти там був? — не вірить дід Омелько.

Гаврик не звертає на це уваги.

— Є такий газ, що й для ока непомітний, і от, приміром, нюхнули ви, тітко Параско, отого для ока непомітного газу, і враз вам плакати захочеться, ви як заплачете...

— Та що ти, господь з тобою, хай бог милує од напасти такої! — махає злякано тітка Параска руками на Гаврика.

— А там нюхнув ще хтонебудь та й собі в плач, а через хвилину все село як ридне, як заголосить!

Дядько Фанас зовсім вражений.

— Скажи на милість — все село?! Ах ти ж, їдять тебе мухи!

— Все село!

— А то ще є газ чихательний, нюхаєш його... та... як... як... а... ах...

Гавриловї залоскотало в носі, і він, не доказавши слова, несподівано голосно чхнув.

Хтось був засміявся, але враз замовк, бо також несподівано дядько Фанас, що сидів на першій лаві, чхнув і собі дуже й товсто. В ту ж мить тонко чхнула тітка Мотря, а за нею в гурті чхнуло разом декілька голосів.

Гаврик здивовано глянув на своїх слухачів і тепер тільки помітив, що вся кімната була заслана сизим якимсь туманом.

Гаврик зблід як крейда, бо помітив, як із сусідніх дверей кімнату заповняв синій газ.

Він ледве вимовив:

— Братці, газ! — і метнувся до других дверей.

— Рятуйте! Газ! — ухнуло в кімнаті, і хуторяни випередили Гаврика. Знесилений і переляканий кидався він на всі боки, бо ніяк не міг добратися до запруджених дверей.

Дихати ставало чимдалі важче.

Тоді Гаврик рішив проскочити, не дихаючи, сторожову кімнату, звідки йшов газ, і, рішуче затуливши рота руками, кинувся туди.

... Через хвилину прожогом вискочив звідти й спокійно гукнув до хуторян, що й досі ніяк не могли проскочити у вузенькі двері:

— Спокійно, товариші, спокійно, громадяни! Ну, куди ви претесь? Ніякого газу немає — просто дід Макар грубу запалив, а бовдура одчинити забув, — і помовчавши обурено додав:

— Скільки не вчи, а вони по-своєму, ну й народ, що б із вами було, якби дійсно газ побачили?!

ЩИРИЙ УКРАЇНЕЦЬ

Як?! Ви не знаєте Ничипора Мартиновича Голо пупенка? Не знаєте Ничипора Мартиновича, того, що має довгі козацькі вуса, того, що принципово носить українську сорочку, гаптовану в «Кустарспілці», того, що взимку носить сіру смушеву українську шапку, того, що має двох синів — Тараса й Остапа, того, що знає напам'ять «Івана Підкову», «Б'ють пороги» й «Перебендю», того, що має в хаті заквітчаний рушниками портрет батька Тараса, того, що в п'єсі «Ковбаса та чарка» грає Шпоньку, а в «Сватанні на Гончарівці» — старшого свата, того, що лається виключно російською мовою, того, що всі звуть «щирим українцем». Та хіба ж ви його не знаєте?

Уперше я зустрів Ничипора Мартиновича торік у Тарасів день за Основ'яненським мостом. Лежав, бідолаха, на снігу п'яненький, нівроку йому, лежав, плакав і деклямував:

Було колись в Україні —
Ревіли гармати;

Було колись — за - а - порожці
Вмі - і - і - ли па - а - а - нувати!

І потім ще дужче заплакав і схлипуючи казав далі:

Спи, Тарасе, тихо, тихо,
Поки бог розбудить;
Твого слова на Вкраїні
Повік не забудуть.

Та так зайшовся слізьми, що аж жалко стало бідолаху.

Підвів я його й повів додому.

— З панахиди йду - у, по батькові Тарасові правили панахиду,— розповідав схлипуючи Ничипір Мартинович, а потім хитнув головою, заплакав ще дужче, приказуючи крізь плач:

Гине слава, батьківщина;
Немає де дітись,
Виростають нехрищені
Козацькії діти,
Кохаються невінчані,
Без попа ховають...

— Випив, з горя випив,— вгамувався, нарешті, Ничипір Мартинович, а далі скрикнув і знову заплакав: — Та хіба ж тепер п'ють! Колись пили, боже мій, як пили, голубе мій, як пили! — Послухай, голубе:

У Києві на Подолі
Козаки гуляють:
Як ту воду цебром - відром
Вино розливають;
Льохи, шинки з шинкарками,
З винами, з медами
Закупили запоріжці
Та й п'ють коряками...

— Голубе сизий мій,— коряками пили! — гукав захоплено Ничипір Мартинович,— а хіба в нас п'ють?! А люди були, що то за люди були!

В червоних штанях оксамитних
Матнею вулицю мете —

Іде козак!
Коня, свого товариша,
Й жупан одягає.
І шаблюка, мов гадюка,
Й ратище — дрючино,
І самопал семип'ядний
Повис за плечима.

— Голубе сизий,— обняв мене Ничипір Мартинович,— пойми, шаблюка, як гадюка!

Ничипір Мартинович не плакав, а бугаєм ревів:

Світе тихий, краю милий,
Моя Україно!
За що тебе сплюндрували,
За що, мамо, гинеш?

— Боже мій праведний, а дійсно, за що, мамо, гинеш?

Насилу довів додому його. Біля хвіртки він обняв мене й цілуючи проказав:

Свою Україну любіть,
Любіть її... во врем'я люте,
В останню тяжкую минуту
За неї господа моліть...

Так у сльозах і пішов до хати...

Другим разом я зустрів Ничипора Мартиновича в трамваї.

— Здоров, голубе сизий! — привітався він до мене.— Газетку читаєш? А я, по правді, не люблю наших газеток читати.

По - галиційському більш пишуть — непонятно!.. Немає рідної мови й не кажи, голубе, — немає! Не так пишуть, як батько Тарас писав — не так, і не го-

вори — не так. Та й людей щирих українців тепер немає: перевертні та євреї самі.

Ничипір Мартинович нахилився до мого вуха й зашепотів:

— Скажу я тобі по правді, не торкаючись національного питання, — не люблю я жидів, як хочеш, не люблю.

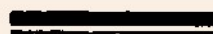
Коли злазили з трамваю, хтось ненароком штовхнув Ничипора Мартиновича у спину, він обернувся й гукнув обурено, товстим, щирим, українським голосом.

— Какая это сволочь меня в лопатки садыкнула!?

І вже більше не довелося побачити мені Ничипора Мартиновича, громадянина Голопупенка — умер він, але вмер не простою, а козацькою смертю. Розповідала Оксана Орхимівна — дружина його, як на масляній у гостях розійшовся бідолаха, згадав козацтво й захотів по-козацькому пити, налив у цеберку горілки й почав ополоником сьорбати. Не витримало щире українське нутро — загорілося, і помер на другий день «щирий українець» — Ничипір Мартинович Голопупенко.

І ще розповідала, що перед смертю заповідав він укрити його труну китайкою. Три дні стояли Остапко й Тарасик у черзі біля церобкоопу, та так і не достоялися, бо дух од покійника нехороший пішов, довелося ховати без китайки.

ЛЮБОВ ФЕДЬКА ГУСКИ.

Мій давній приятель, та й вам добре відомий, дорогі читачі, — Федя Гуска,— розповів мені недавно цю сумну свою любовну історію.

Ми сиділи на дубках біля сельбуду, і Федя, обнявши мене однією рукою й примруживши око, час-од-часу спльовуючи, казав:

— Спочатку наші діпломатичні взаємовідносини з Дунькою були досить добрі й нормальні. Обніму, було, кріпко, цмокну в щоку, а вона лише солідарно підморгує та хіба коли - не - коли скаже:

— Федько, не політиканствуй, куди ти ето рукою поліз, ану, зараз же вийми!

У Дуньчиній клуні я був як у себе дома, це було, так би мовити, моє повпредство. Прийду, ляжу на примістку й почуваю себе, як недоторкана особа на ворожій території.

Так було до тої пори, доки в наші справи не встрявали Дуньчині батьки й не мали ніякого впливу на її особу. Але якось (Федя аж зідхнув) Дунька підпала під вплив батька й матері й почала вірити їхнім брехливим наклепам.

Захопивши владу в свої руки, батько й матір—ці твердолобі консерватори — повели таку скажену аґітацію проти мене, що я не знав, де й дітись.

От, уяви, братішка, одного разу, в неділю, виходить Дуньчина мати—цей міністер внутрішніх хатніх справ — на колодки й привселюдно на жіночому, так би мовити, парляменті виступає з провокаційною промовою, мовляв, Федька Гуска — барбос і падло, та я його, ракла, і в двір до себе не пущу, а не то що дочку заміж за нього оддам! На колодках в той час була тітка Мокрина, а ти ж знаєш тітку Мокрину — це ж не жінка, а чортова радіотрансляція. Через день все село знало про виступ і з усіх боків коментирувало промову Дуньчиної матері — натякаючи на загострення взаємовідносин поміж нами та на розрив.

Я сам добре почував, що тут пахне розривом.

Я не помилився. Одного разу я таки підмовив Дуньку піти погуляти і, залишивши піджак свій у клуні, пішов на леваду.

Через годину повернувся й побачив жахливу картину.

На мій піджак Дуньчині батьки зробили ганебний наскок. Це був справжній розгром.

Як потім виявилося, батьки шукали якогось листа, що наче б то я писав до Гапки Сапронової.

Це мене так обурило, що я тут же у Дуньчиному дворі помінявся з матір'ю гострими нотами. На другий день у селі тільки й розмови було, що про мій розрив. Ворожі до мене кола населення галасували, що, мовляв, так йому й треба, сукиному синові, і

побоювалися — коли б я Дуньчиним батькам вікон не побив. Помірковані кола стояли на моєму боці.

— Ну, а як же ти — не шкодуєш? — запитав я Федю.

Федя глянув на мене, усміхнувся, плюнув і гордо промовив:

— Мені хіба що,—вони плакати будуть, а не я. Я ще вчора з хуторів двоє замовлень одержав: Хвеська Карпова гуляти в неділю закликає, а Горпина Сапронова на Покрову прохає прийти, — он як! Поняв?

ФЕДЬКА ГУСКА В ЗАГС'і.

Далеко попереду нашої підводи білою блискучою дорогою прямувала вайлувата постать. Коли наші сани порівнялись із нею, постать сміливо сіпнула за повідки коней і гукнула:

— Стой, бюрократи, підвозь Федьку Гуску!

— А-а, Федя,— озвався я,— сідай!

— А що ж ти, думаєш,— не сяду? — і Федя з розгону стрибнув у сани.

— Де, Федя, був?

— У Загс'і.

— Ти?

— Я.

— А де ж наречена?

Федька поважно повернувся й показав рукою назад.

— Кажись, он-он чвалає...

Ми здивовано озирнулися, а Федя сів зручніше й пояснив:

— Не підійшла характером... — і, зідхнувши, почав розповідати:

— Важко тепер, братці, дівчину путящу знайти— дуже важко!

Вже в загс'і розглядів, що за пташка, а то б пропадай молоде життя моє.

Після отого конфлікту з Дуньчиними батьками я припинив з Дунькою всякі стосунки і став ходити до Мотрі.

Ходив я, ходив — горнеться дівчина до мене, а я візьми та й бухни:

— Ходімо в загс!

А вона:

— Ходім.

Зібралися й пішли.

Прийшли, а там черга, та така, як на гріх, і в хаті не вміщається. Стали ми надворі й стоїмо.

Стоїмо, а воно мороз, невесело стало мені, думки сумні заворушилися про життя молоде і таке інше. Глянув на молоду, стоїть вона, посиніла й посміхається до мене.

«І чого б ото, думаю, посміхатися?»

Став докладніше фотографію її розглядати — незавидна фотографія, у мене носик, а в неї ціла носюра, а в дітей, думаю, од такої спадщини що буде? Горнеться вона до мене:

— Чи скоро там, Федю?

— Не вмреш,— кажу,— почекаєш, не така вже й цяця.

А вона тоді:

— А ти що?!

А я:

— Та не те, що ти!

А вона мені:

— Хто, ти?!

А я їй:

— Я!

Вона до мене, а я до неї, я слово, вона десять.

Я тоді рішуче:

— Ти — кажу — що, на розрив нариваєшся?

— Плювала я на тебе й на розрив твій! — кричить вона.

— Я тебе — кажу — плюну, чортова зазноба!

За криком не зчулися, як і черга наша дійшла до столу.

— Товариші, не затримуйте, реєструйтесь швидше, — гукає реєстратор, — згодні? Хочете записатись?

Я до нього:

— Та що мені життя не миле, щоб я з оцією тигрою записався! — та од столу.

Гуска замовк, а згодом знову зідхнув і сумно сказав:

— Важко тепер знайти путящу подругу життя, дуже важко...

ЗМІСТ

Ціна 10 коп. (Р)

